

**Transformačné
peripetie**

Pohľad právnika do 20- ročného zrkadla

04

**Skokan roka
je od Topolčian**

Do PPD Prašice putujú až dve ocenenia

08

**Slovensko –
zem zaslúbená**

Glosa Jána Škorňu

14

FARMAGAZÍN

Spoľahlivý poradca pre poľnohospodárov

2012/05

ZINTENZÍVŇUJE SA LOV NA DPL

Ing. Zoltán Strcuľa objasňuje situáciu v PD Važec

Vydavateľ:

LAWFARM®

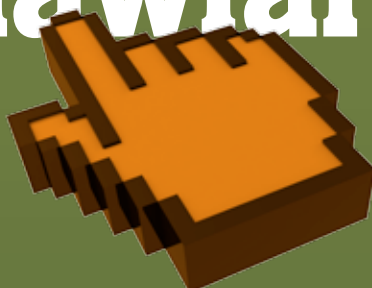
Spoľahlivé riešenie pre poľnohospodárov

Partner:

www.lawfarm.info

...miesto, kde nájdete
všetky čísla Farmagazínu

Viete pani redaktorka...

Tak nejako reagujú na moje otázky takmer všetci manažéri poľnohospodárskych družstiev, snažiac sa vysvetliť svoje počínanie. Nesúdím, či ich konanie je správne alebo nie. Rozhovory nie sú o tom. Sú iba odzrkadlením reálneho života. A keď mi nedávno istý vrcholový manažér povedal, že podpísali nájomné zmluvy s vlastníkmi pôdy na 55 rokov a zaknihované podielnícke listy premenili na listinné preto, aby vyšli v ústrety oprávneným osobám a pre seba navodili stav istoty, zaujalo ma to. Najmä preto, že sa v tom konkrétnom družstve snažia hľadať spôsoby, ako férovo komunikovať s ľuďmi, ktorých majetok spravujú. Iní našli iné spôsoby, ktoré by sme zrejme tiež mohli zaradiť do skupiny férovo počínání. Takých, ktoré navodzujú atmosféru dôvery. Domnievam sa, že do tejto kategórie patrí aj dôvera v existenciu a opodstatnenosť poľnohospodárskych družstiev. Občas má veta, začínajúca slovami: „Viete pani redaktorka...“ aj takéto pokračovanie: „...škoda, že niektorí kolegovia nepochopili, že transformácia je nielen o vzťahu k majetku, ale aj k vlastníkom toho majetku.“

Soňa Ludvigová

Šéfredaktorka časopisu FARMAGAZÍN
ludvigova@lawfarm.info

Jednotné roľnícke družstvá po dvadsiatich transformačných rokoch

PhDr. Zuzana Kusá, CSc.

Samostatná vedecká
pracovníčka
Sociologický ústav SAV

Dvadsať rokov transformácie poľnohospodárskych družstiev vyplavuje rôzne úskalia, s ktorými sa jej aktéri musia boriť. Je to iba právny problém?

Určite nie. Nie v tom zmysle, ak za právny problém pokladáme len protirečivé ustanovenia jednotlivých zákonov, teda nejaký vnútorný formálny nesúlad v práve. Ale môžeme ju chápať ako právny problém v širšom zmysle, teda v zmysle nerovných podmienok, ktoré zmena práva mohla priniesť rôznym aktérom. Dnes je vo viacerých oblastiach, ktoré prešli transformáciou dosť zrejme, že pri príprave transformačných pravidiel boli názory určitých záujmových skupín ochotnejšie vypočuté ako názory iných, a o vypočutí iných skupín (napríklad ľudí, pre ktorých práca v poľnohospodárstve bola jedinou možnosťou obživy) už vôbec nebol záujem. Právnym problémom je aj dodržiavanie a vymožiteľnosť práva: tá sa zhoršuje v situáciách nedostatku (a malého trhového priestoru), keď sa pritvrdzuje boj o prežitie (podnikov, jednotlivcov a rodín). V takejto nedostatkovej situácii, aká bola v transformačnom období a aká trvá na Slovensku dodnes, žiaľ právna čistota konania a férovo delenie sa o vplyv a zdroje je v boji o prežitie skôr na príťaž.

OBSAH VYDANIA

**Transformačné
peripetie**
04

**Transformácia
družstva a jeho
ekonomika
je prepojená
nádoba**
08

Búrlivé roky
10

Pýtate sa...
13

**Zintenzívňuje sa
lov na DPL**
06

**Kompenzácia
spotrebnej dane
z nafty už
na budúci rok?**
12

**Budeme
v jednej triede?**
12

**Slovensko –
zem zasľúbená**
14

“

Ľudia by na tejto zemi žili veľmi pokojne, keby dve slová: moje, tvoje – bolo možné vykoreniť z duše každého človeka.

SENECA

Kontakty na redakciu:

Vydavateľ: LawFarm, s.r.o., Štúrova 28, 040 01 Košice, T: 055 / 694 17 45, F: 055 / 623 03 64,
E: redakcia@lawfarm.info, W: www.lawfarm.info, šéfredaktor: Soňa Ludvigová, E: ludvigova@lawfarm.info

© Copyright LawFarm, s.r.o.

Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Preberanie, šírenie, rozmnožovanie či iné použitie textov a ostatného obsahu časopisu FARMAGAZÍN akýmkoľvek spôsobom, je možné len s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa. FARMAGAZÍN je samostatne nepredajný a určený pre uzatvorený okruh osôb. Vydavateľ ako oprávnený zástupca autorov článkov zverejnených v tomto vydaní si vyhradzuje právo udeľovať súhlas na verejné rozširovanie rozmnoženiny týchto článkov podľa § 33 ods. 1 písm. a) a d) autorského zákona.

Transformačné peripetie

Ak nazrieme do Slovníka cudzích slov, tak sa dozvieme, že slovičko „transformácia“ prakticky znamená – premenu či pretvorenie niečoho. V prípade poľnohospodárskych družstiev šlo o premenu a pretvorenie Jednotných roľníckych družstiev na života schopné podnikateľské subjekty s takými majetkovými, organizačnými a rozhodovacími pomermi, ktoré odrážajú hodnotu vneseného majetku, ale aj prínos k jeho postupnému zveľaďovaniu.

Viacerí praktici tvrdia, že základnú právnu úpravu pre transformáciu poľnohospodárskych družstiev na Slovensku poskytli najmä zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku a zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a majetkových nárokov v družstvách, tzv. transformačný zákon. Pokiaľ však ide o pôdu, tak podľa niektorých je kúpa pôdy dôležitým nástrojom na ovládnutie družstva. Právny expert spoločnosti LawFarm Daniel J. Kratky sa však domnieva, že prvoradé je mať pod kontrolou subjekt, ktorý na pôde hospodári a až potom pôdu.

Daniel J. Kratky:

“**Od transformácie absolútne nebolo možné očakávať, že oživí vnútorné hodnoty a princípy družstevníctva, ktorých nositeľmi sú samotní členovia družstva.**”

Prečo je dôležitejšie mať pod kontrolou družstvo ako pôdu?

Pôdu síce vnímam ako dôležitú vec, ale ak sa ako manažér družstva rozhodnem najprv vlastníť pôdu, tak mi bude nanič, ak o to družstvo prídem. Takže mojou prioritou je mať pod kontrolou družstvo, získať majoritu hlasovacích a vlastníckych práv, a potom mať pod kontrolou pôdu a nie opačne. Pretože ak som aj kúpil povedzme 1000 ha poľnohospodárskej pôdy v chotári družstva, a prídem o kontrolu nad družstvom, tak jednoducho pôda je k ničomu. Akurát som urobil niekomu dobrú službu.

Lenže manažéri, vychádzajúc z premisy, že pôda je základný výrobný prostriedok, považujú získanie pôdy za prvoradé, lebo bez nej nemôžu hospodáriť. Bez nej nedokážu tvoriť tržby ani výkony...

Mať spoľahlivý a dlhodobý vzťah k pôde je bezpochyby kľúčový faktor. Vezmime ale do úvahy časový aspekt možných zmien vo vzťahu k zmene vlastníka družstva a vlastníka pôdy. Vlastník pôdy môže byť viazaný nájomnou zmluvou napríklad na 15 rokov. Môže byť povinný ponúknuť pôdu prednostne nájomcovi, pričom môžu jestvovať ďalšie právne obmedzenia, ktoré robia pozíciu nájomcu stabilnou. Skutočnosť, že celistvá výmera je vo vlastníctve stovák, či tisícov osôb je ďalším neopomenuteľným faktorom spôsobujúcim zložitú zmenu vlastníka pôdy. Inak povedané, k zmene vlastníka pôdy môže dôjsť, ale v dlhodobom časovom horizonte. To nemožno tvrdiť o zmene pomerov v členskej základni družstva. Kľúčová zmena sa môže udiť aj v priebehu dvoch, troch mesiacov, a to potom hovoríme o zmene, ktorá je nezvratná. Aj v tomto prípade totiž platí, že kto skôr príde ten prv melie. Preto z hľadiska priorit tvrdím, že na prvom mieste je dôležité urobiť najprv zmeny v rámci družstva a až následne pôdy.

Boj o získanie družstevných podielnických listov (DPL) na Slovensku vrcholí a ne jeden manažér družstva má z takejto aktivity obavy.

Základnou otázkou je – prečo ten niekto DPL vôbec kupuje. Pretože DPL nie sú cennými papiermi takého charakteru, ako keď povedzme kúpate akcie niektorej z prosperujúcich spoločností. Nikoho nemusí zaujímať, prečo ste kúpili akcie VÚB, Slovnaftu, či iných veľkých a prosperujúcich firiem. Vy sa totiž orientujete podľa toho, kto vypláca vyššiu dividendu. Iný motív za tým nie je. Ale v prípade

poľnohospodárskych družstiev nikdy nie je rozhodujúcim momentom samotná dividend. Nie je kľúčovým. Pretože minimum družstiev vypláca podiel na zisku na podielníckych listoch. To znamená, že by sme mali hľadať za záujmom získať DPL toho-ktorého družstva úplne iný motív. Často sa však napríklad stáva, že vlastníci DPL si pri predaji pôdy postaví hlavu a záujemcovi je ochotný predáť ju iba vtedy, ak od neho kúpi aj DPL. To je však špecifický prípad. Za skupovaním DPL však môže byť aj iný úmysel. Teda – za skupovaním DPL je vždy nejaký konkrétny zámer, tým kľúčovým zrejme nie je úmysel, podieľať sa na zisku daného družstva, ako v prípade kupovania akcií akciovej spoločnosti.

Keďže vlastníci DPL ich predávajú často v zaknihovanej podobe, družstva, ktoré ich emitovali ani nemá prehľad o tom, koľko sa ich dostalo do iných rúk. Nie je preto vhodnejšie premeniť ich podobu zo zaknihovaných na listinné?

Tento problém treba vnímať z dvoch strán. Jedným je pohľad družstva, a tým druhým zase – vlastníka DPL. Z pohľadu družstva, ktoré DPL vydalo, umožní premena zo zaknihovaných na listinné cenné papiere vyčistiť zoznam vlastníkov DPL. Pretože dnes má každé družstvo zaevidované nejaké majetkové podiely v nejakej väčšej výške, v Centrálnom depozitári cenných papierov má oproti tomu veľkú emisiu DPL, ale počet reálne vydaných DPL na majetkových účtoch ľudí je vždy menší. Teda sú ľudia, ktorí majú majetkové podiely, sú ľudia, ktorí majú DPL, sú ľudia, ktorí sú mŕtvi, pričom ako vlastníci DPL sú stále evidovaní – jednoducho nemal kto dediť. A to všetko robí v družstve problém.

Druhou výhodou pre družstvo môže byť to, že ak má záujem vyrovnáť sa s otázkou DPL a nakupuje ich, tak určite sa lacnejšie nakupujú DPL, pretože ten prevod je bez akýchkoľvek poplatkov pre družstvo aj pre vlastníka. No a po tretie, s čím sa stretávame v praxi je to, že keď družstvo premenilo ich podobu na listinné, tak v rámci procesu, keď si vlastníci DPL chodia na družstvo prevziať listinné DPL, veľká časť z nich ich družstvu hneď predáva. Ak mu družstvo totiž v momente, keď preberá listinnú DPL ponúkne hneď povedzme 300 eur za jeho podielnícké listy, tak veľká časť z nich ich na mieste aj predá a zoberie si peniaze.

Pre vlastníka DPL je listinná podoba zaujímavejšia preto, že nemusí platiť za vedenie majetkového účtu v Centrálnom depozitári cenných papierov. Prevody listinných DPL sú

zase bez akýchkoľvek poplatkov, a hlavne - sú rýchle. Pretože keď predávajú listinnú DPL tak ju odovzdáte niekomu a podpíšete polstranovú kúpnu zmluvu. Ten proces je veľmi jednoduchý.

Niektoré družstvá tvrdia, že necítia potrebu premeniť zaknihované DPL na listinné... Alebo, že ešte nedozrel čas, aby tak učinili...

Povedal by som, že otázkou premeny DPL na listinné sa treba zaoberať až potom, keď má družstvo jasno, čo chce s podielnickými listami robiť. Či ich chce nakúpiť družstvo alebo ich budú kupovať členovia družstva... Premena podoby podielnických listov je vlastne až druhým krokom.

V súčasnom období je čoraz častejším javom to, že družstvá kupujú podielnické listy, ktoré vydalo susedné družstvo. Ak ich kupujú v zaknihovanej podobe, tak sused si ťažká, že nevie, o koľko podielnických listov prišiel. Takéto utajovanie množstva kúpených DPL je v rozpore s právnymi predpismi alebo morálkou? Nemalo by to byť transparentné?

O utajovaní v pravom slova zmysle nemožno hovoriť, pretože zoznam vlastníkov DPL je družstvu prístupný (bez ohľadu na to, v akej forme a podobe), ak družstvo podnikne príslušné kroky. Na druhej strane je zvláštne, ak susedné družstvo alebo jeho majoritný vlastník - člen - nakupuje DPL susedného družstva a skupované družstvo nerobí voči uvedenému postupu opatrenia. V kontexte vyššie uvedeného konštatujem, že takýto nákup DPL v zásade nikdy neprebíha kvôli tomu, aby sa susedné družstvo podieľalo na zisku iného družstva, ale z dôvodu postupného nadobúdania vlastníckej pozície či nadobudnutia časti majetku alebo práv skupovaného družstva. Ak predstavenstvo skupovaného družstva proti tomu nepodnikne príslušné opatrenia, dovoľím si tvrdiť, že je buď dohodnuté na spoločnom postupe s nakupujúcim družstvom, alebo nemá čo robiť vo svojich funkciách.

Spomínali ste majetkové podiely, ktoré družstvo eviduje. Prečo to považujete za problém?

Majetkový podiel je transformačný pozostatok, pri ktorom sa všetci tvária že nejestvuje. Ak aj pripustia, že niečo také ešte jestvuje, vzápätí jedným dychom dodajú, že vlastne namiesto nich sú vydané DPL. To je však pravdou do momentu, ak oprávnená osoba reálne nadobudla DPL. Ak ich nenadobudla, jej práva k majetkovému podielu sa zachovali. S majetkovým podielom sa dodnes spájajú práva oprávnenej osoby. Domnievam sa, že je len otázkou času, kedy sa k týmto právam začnú oprávnené osoby hlásiť. Otázka však nestojí tak, či sa vôbec začnú oprávnené osoby hlásiť k svojim právam. Ale - kedy a v akom počte. Zmien v rámci zmýšľania oprávnených osôb, či presnejšie vlastníkov DPL, je viac než dosť. A to, čo sa pred 5 rokmi mohlo zdať pre manažment družstiev fikciou, napríklad aj v otázke DPL, je dnes bežný stav.

Zákon č. 42/1992 Z.z. o úprave majetkových

vzťahov a majetkových nárokov v družstvách, tzv. transformačný zákon nadobudol účinnosť pred dvadsiatimi rokmi. Ako vnímate jeho pretavenie do reálnej praxe počas tých dvadsiatich rokov?

Na rovinu si musíme povedať, že súčasní členovia družstiev sa nestali členmi z vlastného rozhodnutia. Lebo po štyridsiatich rokoch fungovania jednotných roľníckych družstiev a ďalšej viac ako dvadsiatky rokov ich existencie do dnes by vlastne ich zakladatelia mali mať minimálne 80 rokov. Ak aj žijú, tak družstvo už nenapĺňa ich očakávania. Súčasní členovia družstiev sa nerozhodli slobodne v čase, keď nadobudol účinnosť spomínaný zákon, stať sa členmi družstiev. Pretože väčšina členov družstiev na Slovensku sa stali členmi povedzme - historicky. To znamená, že sa z nich stali členovia nejakou zákonnou úpravou, boli už členmi v minulosti... alebo - takisto ako sa z členov alebo aj z nečlenov, zákonnou úpravou stali povedzme kapitáloví investori družstva tým, že dostali družstevné podielnické listy. Ale to nie je ich slobodné rozhodnutie. To je rozhodnutie zákonodarcu, ktorý povedal - ráno v pondelok sa zobudíš a bude z teba vlastník DPL, teda nejaký kapitálový investor. Tým chcem povedať, že veľká časť členov družstva nie sú členmi zo svojho prirodzeného rozhodnutia - že sa chcú podieľať na činnosti družstva, že vnímajú to družstvo ako svoje spoluvlastníctvo, zaujímajú sa o to, čo sa v družstve deje a bude diať, a rozmyšľajú ako môžu svojim rozhodnutím ovplyvniť život družstva. Presne tak, ako sa ľudia snažia rozhodovať o svojom vlastníctve.

Vidím problém v tom obsahu, v tých vlastníckych vzťahoch, v tom postoji vlastníkov k svojmu majetku. Legislatívna úprava totiž predbehla myslenie ľudí. A vždy sa historicky aj ekonomicky preukázalo, že ak legislatívna úprava predbehne myslenie ľudí a vzťah k majetku, vždy to dopadne zle.

Konkrétny príklad - kupónová privatizácia. Rozdelenie štátneho majetku na kupóny, na akcie bol povedzme asi ten najlepší zo škály zlých rozhodnutí, ale aspoň to bolo to najlepšie, čo sa dalo v tom momente robiť. Ale ľudia jednoducho neboli mentálne pripravení na to, že budú z jedného dňa na druhý nejakými akcionármi niekde. Spadlo im to „z neba“. A tak to dávali niekomu, kto dá nejakú ponuku. Tak sa toho rýchlo zbavovali. Presne to sa deje teraz aj s družstevnými podielnickými listami.

Naznačujete, že transformácia nie je iba právny problém?

Presne tak. Teda, ak sa ľudia rozhodli, zbaviť sa družstevných podielnických listov, nikto im to nemôže vytýkať. Ak sa slobodne rozhodli, že k tomu družstvu nemajú vzťah, alebo sú iné dôvody, prečo chcú povedzme ukončiť členský pomer, tak jednoducho - nech odídu z podnikateľského zámeru zúčastňovať sa na nejakej činnosti družstva. Ak v družstve zostanú skutočne ľudia, ktorí ho vnímajú ako svoje spoluvlastníctvo, keď navyše vnímajú prepojenie medzi svojou vlastnou prácou, ziskom a tým, že môžu dostať podiel na zisku z družstva, tak

vtedy ide o člena družstva, ktorý v družstve má aj skutočne čo robiť. Teda - to sú tí reálni členovia tých družstiev. Družstvá na Slovensku nie sú postavené - ani legislatívne, ani historicky, ani podnikateľsky tak, aby mali členov, ktorí sa správajú ako rentieri, ktorí v podstate čakajú len na nejakú dividendu, lebo družstvo vo svojej podstate ako právna forma nie je takto postavené. Na to sú vhodnejšie iné právne formy.

Typické družstvá sú tie, ktoré vznikajú skôr za účelom svojpomoci. Nie za účelom tvorby zisku. A v zahraničí je typické, že družstvá vznikali nie kvôli zisku, ale kvôli tomu, aby si zabezpečili nejaké iné svoje potreby, a v úvodzovkách zisk si vytvárali na tej svojej úrovni - na úrovni člena družstva. Treba si jasne odpovedať na niekoľko otázok a ujasniť si, čo družstvo chce. Lebo iné rozhodnutia sa robia, ak je cieľom dosiahnutie zisku a iné rozhodnutia na úrovni riadenia sa robia vtedy, ak ten zisk nemusím vytvárať, ale potrebujem uspokojiť potreby členov. Veľmi úzko s tým súvisí potom to, koho do tej aktivity pozvem. To znamená - s kým tú aktivitu budem vykonávať. A musím skúmať, aké sú očakávania ľudí, ktorí do tej aktivity vstupujú.

Ak sa však podarí v družstvách dosiahnuť to, že ich členovia sa budú sami snažiť zveľaďovať svoj majetok v družstve a všeobecne budú uznávať majetkové nároky a rozhodovacie právomoci podľa výšky vlastníctva a uvedomia si zodpovednosť, ktorú nesú na svojich pleciach, potom zrejme budeme môcť konštatovať, že jednotné roľnícke družstvá prešli premenou. Že prešli transformáciou.

Čo teda považujete za problémové body transformácie poľnohospodárskych družstiev v súčasnom období? Skúsme si to zhrnúť, nielen z právneho hľadiska...

Sme svedkami hlbokkej krízy idey družstevníctva na Slovensku. Skutočný vnútorný obsah družstevníctva sa dnes v reálnom živote družstiev neuplatňuje. Jednoducho vymrel politicko - ekonomickými zmenami ktoré majú korene v 50-tych rokoch minulého storočia. Nie je to problém len samotnej transformácie, ale aj ona sa pod túto realitu podpísala výraznou mierou. Od nej absolútne nebolo možné očakávať, že ožije vnútorné hodnoty a princípy družstevníctva, ktorých nositeľmi sú samotní členovia družstva. Transformácia je len ekonomická zmena, nie však zmena ideová. Z družstiev nám z hľadiska samotného družstevníctva zostali len prázdne schránky bez hodnotového obsahu, ktorý predstavujú družstevné princípy. To považujem za kľúčové. Pretože pokiaľ jestvuje nesúlad medzi očakávaniami a reálnym stavom na strane člena družstva a na strane manažmentu družstva, dôjde k zmene. Jednoducho ide o pnutie medzi cieľmi, ktoré sledujú rôzne záujmové skupiny v rámci družstva - drobní členovia, vlastníci DPL, manažment, vlastníci pôdy a podobne. To spôsobuje potrebu na strane hlavne manažmentu alebo iných ambiciózných členov či člena družstva nastoliť rovnováhu v rámci vzťahov v družstve. Zmena vlastníckych vzťahov, nákupy DPL a podobné aktivity sú len vonkajším sledovateľným prejavom uvedeného fenoménu.

Zintenzívňuje sa lov na DPL

V súčasnosti sa vynárajú ďalšie a ďalšie skupiny, ktoré atakujú majiteľov družstevných podielnických listov (DPL) a chcú od nich tieto cenné papiere kúpiť. Keďže ide často o zaknihované osobitné cenné papiere, emitent – teda družstvo, ktoré ich vydalo, často nemá prehľad o tom, koľko DPL sa dostalo do iných rúk.

Pri okrúhlom stole, záznam z ktorého sme uverejnili v minulom vydaní nášho časopisu, sa predseda Poľnohospodárskeho družstva Važec Ing. Zoltán Strcuľa zmienil o tom, že DPL, ktoré oni emitovali, skupuje susedné družstvo Východná. A tak sme sa s právnym expertom Danielom J. Kratkým vybrali do Važca, aby sme si pohovorili nielen o tejto realite, ale aj o ďalších otázkach súvisiacich s transformáciou.

Je za skupovaním DPL pôda?

Ak by sme vnímali kupovanie podielnických listov ako kupovanie akcií nejakej akciovej spoločnosti, tak nám vlastne do toho nič nie je. Vo vyspelých krajinách je totiž samozrejmé, že ľudia kupujú akcie najmä tých spoločností, ktoré prosperujú, a tak očakávajú, že investované peniaze sa im lepšie zúročia, ako napríklad na účtoch v banke. A tak sa nakupujú akcie. Zvyčajne sa nimi obchoduje prostredníctvom burzových maklérov. V každom prípade však samotná akciová spoločnosť má prehľad o tom, kto je vlastníkom jej akcií. Budme ale jednoznační, veď práve kvôli výnosom sa ľudia rozhodujú, či akcie tej – ktorej spoločnosti kúpia. Pretože najprv si odpovedajú na otázky typu: Čo z toho budem mať?

Oplatí sa mi investovať svoje peniaze?

Prečo však ktosi na Slovensku kupuje podielnické listy, ktoré nie sú verejne obchodovateľnými cennými papiermi? Odpoveď na túto otázku však poznajú iba tí, ktorí rozosiľajú ponuky na ich kúpu a ktorí ich napokon aj kupujú. Medzi Dunajom a Tatrami sa však poľskáva, a je to už verejným tajomstvom, že je za tým hlad po pôde. Naozaj?

Bez pôdy niet produkcie

V prípade Poľnohospodárskeho družstva Važec, ktorého 6 tisíc podielnických listov chce získať susedné družstvo vo Východnej (je to desať percent z celkového počtu emitovaných DPL) – aspoň tak to tvrdia v ponukovom letáčku, podľa ktorého chcú zaplatiť 8 euro za jednu DPL - Važec ani nevie, koľko DPL Východná doteraz kúpila. Predseda družstva Ing. Zoltán Strcuľa konštatuje: „Vieme, že Východná, kde je už zabraníčený investor, kúpila 300 ha pôdy, na ktorej hospodárime. Vieme to preto, že nám ju nechali v nájme

Daniel J. Kratky a Ing. Zoltán Strcuľa pokračovali v diskusii o transformácii vo Važci

a teraz chcú, aby sme im platili zvýšené nájomné. Súhlasili sme, ale iba s tým, že sa nájomné bude vzťahovať iba na verifikovanú pôdu. Veď predsa načo by sme uzatvárali nájomnú zmluvu na pôdu, ktorá nie je verifikovaná a na ktorú vlastne ani nedostaneme dotácie?“ Pravda je taká, že vlastníkom pôdy sa môže sám rozhodnúť, komu pôdu predá či prenajme. „Súčasná legislatíva totiž neumožňuje družstvom zakotviť do Stanov, nejaké predkupné právo alebo prednostné rozhodnutie dať do užívania pôdu tomu, kto ju teraz užíva. Aj preto ľutujeme, že sme v čase, keď sme kupovali od vlastníkov DPL ich osobitné cenné papiere nekupovali aj pôdu,“ vysvetlil isté pohľadky či skôr realitu inžinier Strcuľa. Daniel J. Kratky bol však zvedavý, prečo vo Važci ľutujú, že nekupovali pôdu spolu s podielnickými listami. „Lebo keď sa kúpi pôda, môže sa na nej hospodáriť. A keď sa kúpia podielnické listy od niekoho, ten človek sa prakticky vzdáva členstva, a svoju pôdu môže prenajať, komu chce. Keď ostáva členom, podľa stanov ju prenajíma družstvu. Preto si myslíme, že sme najprv mali kúpiť pôdu. Tá je predseda základným prostriedkom poľnohospodára. Pôda zostáva aj jej hodnota. Ale DPL hodnotu tratiť, alebo netraťi.

Pôdu si predseda nikto nevezme do ruksaku a neodnesie, ale DPL áno.“

Daniel J. Kratky hovorí, že do istej miery môže s týmto súhlasiť. „Pôdu vo vlastníctve družstva síce vnímam ako dôležitú vec, ale na druhej strane je pre mňa prioritou - mať najprv pod kontrolou poľnohospodársky subjekt, ktorý tú pôdu obhospodaruje. Pretože mi je na nič pôda v majetku družstva, ak nakoniec o to družstvo prídem. Ak to družstvo získa niekto iný.“ Zoltán Strcuľa oponoval: „Nesúhlasím s tým. Lebo my sme kupovali DPL ako družstvo. Vzápätí sme ich umorovali. Z celkového počtu emitovaných DPL sme takto umorili 39 percent. Kým nemajú iný, ako členovia družstva nad 50% DPL, tak sa niet čoho obávať. Ale na druhej strane, ak zostala pôda vo vlastníctve tých, čo popredali DPL a prenajmú pôdu niekomu inému, tak družstvo nebude mať na čom robiť. Na čo nám budú stroje... My máme 1200 kusov hovädzieho dobytku a na to treba množstvo poľa, aby sme dorobili objemové a jadrové krmoviny. To pole je pre nás mimoriadne dôležité. Keď nebudeme mať toľko poľa, tak nemôžeme ani zvyšovať stav dobytka. Ďalej máme 1000 oviec. Z nich 450 – 480

Daniel J. Kratky:

“

Družstvo by malo zmeniť podobu DPL zo zaknihovaných na listinné až potom, keď má jasno v tom, čo chce s podielnickými listami urobiť.

dojných a ľudia si na naše výrobky zvykli. Máme syrárňu a ľudia si už zvykli, keď idú z Tatier domov, kúpia si u nás hoci aj v sobotu naše ekologické produkty a často nám doslova vykúpia bufet. Už aj pociťujeme, že dopyt je vyšší. Treba nám teda zvyšovať produkciu, teda aj počet oviec.“

Akosi sme sa v diskusii vrátili na začiatok 90 – tých rokov. Po prijatí zákona o pôde v roku 1991 požadovali takmer všetky oprávnené osoby vrátiť pôdu. Chceli na nej pracovať. Vzniklo vari 18 farmárov. Ale počas rokov ich záujem o farmárčenie upadal. „Zostali dvaja, ostatní nám vrátili pôdu do užívania,“ vysvetlil Zoltán Strčuľa a pokračoval: „Prenajímame aj pôdu Urbárskeho spoločenstva, máme už aj vlastnú pôdu, ktorú sme nakúpili. Zhruba 70 ha.“

Neutajené tajomstvo

Vieme, že susedné družstvo má záujem o 6 tisíc kusov DPL vážeckého družstva (je to približne 10 percent z celkového množstva emitovaných podielnických listov tohto družstva). Možno sa domnievajú, že tak získajú desať percent majetku družstva. Ale, prejavili záujem stať sa členom družstva? „Nie,“ tvrdí Zoltán Strčuľa. „Keďže ich máme zatiaľ v zaknihovanej podobe, prakticky ani nevieme, koľko DPL nášho družstva kúpili.“ Podľa informácií ľudí v obci kúpili už hádam aj 2 tisíc DPL. Ide o zaknihované podielnické listy. „Už sme hovorili v družstve o možnej premene DPL na listinné. Zatiaľ bolo schválené, že budeme nakupovať toľko, koľko sa dá kúpiť, umoríme ich, ale na listinnú formu v podstate môžeme prejsť,“ uvažoval nahlas Zoltán Strčuľa. Ukazuje sa teda, že čas musí dozrieť. V družstve však kupovanie DPL susedom nepovažujú za hrozbu. Desať percent DPL totiž nepredstavuje desať percentné imanie družstva. A hoci sa v družstve hlasuje od pri-

jatia transformačného projektu podľa výšky majetku, desať percent DPL nie je hrozbou. Jeden hlas je hodnota 35 tisíc korún. Jeho súčasťou je aj nominálna hodnota DPL. „Tí ktorí mali hodnotu majetku nižšiu ako 35 tisíc korún, museli si doplatiť. Ja som mal napríklad hodnotu majetkového podielu menšiu, ako hodnotu jedného hlasu, tak som si musel dokúpiť,“ vysvetlil nám Zoltán Strčuľa.

Daniel J. Kratky sa však interestoval, prečo má Východná taký záujem Vážecké družstvo a či im to neprekáža. Vraj nie. V ekologickej forme hospodári aj Vážec aj Východná. Vážecké družstvo je dobre vybudované. Napokon starostlivosť oň potvrdzuje aj prvenstvo v súťaži Chotár roka 2012. „Nemáta nás záujem Východnej. Som presvedčený, že nad polovicu majetku z vážeckého družstva neodíde do ich rúk. A keby aj mali 25 percent a priniesli by nejaký peniaz, o to by sa lepšie gazdovalo. Z ich strany bol interest vybudovať ekologickú mliekareň. Investovali veľa do živočišnej výroby, postavili nový kravin, nerobia kravy bez trbovej produkcie mlieka, my áno, sú dve dojné miesta. Bolo by chybou ich koncentrovať, urobiť jedno výdojné miesto, prípadne dojné past. Stratia energiu na krácanie, nezostane im na tvorbu mlieka.“

Ale aby sme sa vrátili k možnosti premeny DPL zo zaknihovanej podoby na listinnú, tak Zoltán Strčuľa sa priznal, že v družstve ich zatiaľ toto netlačí. Daniel J. Kratky zdôraznil, že otázku premeny je potrebné mať rozhodnutú vtedy, keď družstvo má jasnú koncepciu, čo s DPL chce urobiť. Tá premena je vlastne až ten druhý krok. Najprv musia nájsť odpoveď na otázku, čo chcú s DPL urobiť. Či ich chcú kúpiť pre družstvo alebo dajú možnosť ľuďom kupovať ich.

V prípade terajšieho obchodovania s DPL ma však zaujal moment, ako sa to deje. Teda - ich vlastníci prídu na družstvo, požiadajú ho, aby im pomohlo, lebo nevedia nájsť doklad o vlastníctve DPL a družstvo napokon zistí, že ich už predali pred dvomi rokmi. Iní prídu, aby im družstvo vybavilo napríklad prevod z mŕtveho na dediča, no a keď sa to vybaví potom prídu, že to idú predať susedom.

Stanovy – základný dokument

Vo Vážci vedia, že Stanovy družstva sú alfou a omegou. Už sme sa zmienili, že ich chcú upraviť. A tak si dali tie terajšie posúdiť istej spoločnosti. Tá v nich upravila niektoré veci. Zakomponovala do nich napríklad pasáž, že kto sa 3 krát neoprávnene nezúčastní na výročnej členskej schôdzi, že ho treba vylúčiť. A to sa už nepáči Zoltánovi Strčuľovi. Daniel J. Kratky podotkol, že je to dokonca bez ďalšej úpravy protizákonné a že súdy v Slovenskej republike sa už viackrát vyjadrovali k tomu, že toto nie je dôvod na vylúčenie člena družstva. „Aj ja to tak vravím,“ pri-takal mu predseda družstva. „Hoci máme v Stanovách zakotvené, že člen družstva sa má aktívne podieľať na chode družstva, oni však tvrdia, že vraj ako sa môže ešte aktívnejšie podieľať, keď nechodí na výročnú členskú schôdzu.“

Viaceré veci, čo im navrhli dať do Stanov, ale nechcú ani Vážania. Napríklad, že keď je členom družstva nemôže svojvoľne predať svoju pôdu niekomu inému, najprv ju má ponúknuť družstvu. „Je to predsa jeho vlastníctvo, ktoré je chránené Ústavou a nikto a nič by ho nemalo obmedzovať. Ani Stanovy,“ vraví Zoltán Strčuľa, ktorý je presvedčený, že zákony treba dodržiavať. A tak som nevydržala a možno naivne konštatovala: „A načo sa radíte s takými, čo nepoznajú ani Ústavu, ani zákony?“ Pravdou je, že odpoveď som nečakala. Predseda sa však priznal, že nielen spomínané argumenty, aj iné veci sa im nepozdávajú. Mohli by totiž ohroziť družstvo. Dal tým vlastne najavo, že ochrana družstva pred akýmkoľvek možnými zásahmi, je pre nich prvoradá. Neodpustil si však myšlienku, že transformácia v ich družstve nebude ukončená, pokiaľ sa nevyrovnajú aj vzťahy k pôde. Lebo bez toho je ťažký rozvoj družstva. „Treba vysporiadať pozemky pod dvormi. Štvrtina pozemkov je naša, čo sme kúpili a zvyšok patrí Urbáru. Ak chceme robiť nejaký rozvoj, modernizovať, robiť nejaké inovácie, rekonštrukcie, so všetkým musia súhlasiť vlastníci pozemkov – v našom prípade teda Urbár. Ale keď Urbár nedá súhlas, je to problém. Robia sa prieky... Chceli by sme stavať bioplynku a chceli sme ju robiť v úseku urbárskom. Oni nám však vyrúbili nájomné – vraj do roka im musíme zaplatiť pol milióna korún. Keby to bolo naše, vysporiadané, tak je to bez problémov.“ A potom tak mimochodom konštatoval: „Aj s DPL naozaj treba niečo urobiť. Aby manažéri nemuseli stále na ne myslieť. Treba transformáciu dokončiť a netrapiť sa s DPL. Veď my musíme myslieť na to, kedy zberať krmoviny, kde vziať peniaze na naftu, rozmyšľať nad chodom družstva, ako finalizovať poľnohospodársku produkciu, aby prinášala pridanú hodnotu.... Dávam tomu zelenú, aby sa to ukončilo.“

Ing. Zoltán Strčuľa:

“

Nemáta nás záujem susedného družstva o naše DPL. Som presvedčený, že nad polovicu majetku z vážeckého družstva neodíde do ich rúk.

Transformácia družstva a jeho ekonomika je prepojená nádoba

V rubrike biznis pravidelne prinášame reportáže z poľnohospodárskych družstiev, ktoré sa vďaka svojim hospodárskym výsledkom umiestnili na popredných miestach v celoslovenskej súťaži TOP AGRO Slovensko. Víťazov 17. ročníka súťaže, pri zrode ktorej stáli novinári, už poznáme. V druhej polovici októbra sa zídu v Kultúrnom centre v Bojniciach, aby prevzali ocenenia. Bude medzi nimi aj Ing. Jozef Urminský, ktorý je od roku 1991 predsedom Poľnohospodárskeho podielnického družstva Prašice so sídlom v Jacovciach, okres Topoľčany. A prevezme hneď dve ocenenia.

Toto družstvo sa totiž nielenže vyšplhalo na prvú priečku v kategórii poľnohospodárskych družstiev hospodáriacich v znevýhodnených podmienkach, ale získava aj titul Skokan roka. A tak sme sa spolu zamysleli nielen nad hospodárením družstva, ale aj nad jeho vnútornými vzťahmi. Jozef Urminský je totiž presvedčený, že majetok je zodpovednosť a iba vtedy dokáže družstvo prosperovať, keď všetci jeho vlastníci chcú svoj majetok aj zhodnocovať. Svojim pričinením. A nie hocijako. Iba dobre.

Jozef Urminský:

“**Zákony určili pravidlá, ako transformovať, ale pokiaľ si ľudia nebudú vážiť svoje vlastníctvo, proces zďaleka nebude na konci.**”

Od rozvratu k zisku

Keď v roku 1991 preberal inžinier Urminský predsednícke žezlo, bolo družstvo v rozvrate. V personálnej aj ekonomickej kríze. Do transformácie vstupovali s dlhmi a ľuďmi hýbali rôzne emócie, ktoré vtedy zachvátili celé Slovensko. A hoci v tom čase mnohí neverili tomu, že sa raz ich majetok bude zhodnocovať a z majetkovej účasti budú mať aj dividendy, na valnom transformačnom zhromaždení predsa len prijali projekt, ktorý rátať s celistvosťou podstatnej časti družstva. Predstavili zámery družstva, ktorých dôsledné plnenie by malo zabezpečiť prosperitu a zhodnocovanie majetkových účastí. Od roku 1998 vyplatilo družstvo na zhodnotení zhruba 15 miliónov korún (takmer pol milióna eur), a to nie je veru malý peniaz!

Inžinier Urminský tvrdí, že zákon č. 264/1995 Z.z. (o povinnosti vydať družstevné podielnické listy – DPL) dal veľký priestor členskej základni, ako ďalej dotransformovať družstvo. Prašické družstvo vydalo a emitovalo celkom 60 tisíc DPL členom aj nečlenom družstva. Ako druhé družstvo na Slovensku premenili ich zaknihovaných podobu na listinnú. Povedali si, že dobre by bolo, keby sa dostali do rúk členov družstva, ktorí by si tak zvýšili hodnotu svojho majetkového podielu alebo majetkovej účasti, alebo by ich malo odkúpiť družstvo. „My sme ľuďom v 1998 roku povedali, že keď budú investovať do družstva svoje naakumulované zdroje, ktoré si nasporili alebo si ich požičiajú, garantujeme, že ich zhodnotenie musí byť vyššie, ako úroky v banke, ak si tam odložia peniaze. Vtedy mi traktorista povedal: ‘predseda, tebe je dobre investovať pri tvojom finančnom zabezpečení.’ Priznal sa, že by totiž aj investoval, ale nemá čo. Odpovedal som mu, že aj on môže investovať. Jeho rodina má silné ekonomické zázemie, tak by si mohol zabezpečiť zdroje tak, že si požičia. Ale povedal som mu aj to, že za komunistov si postavil vilu za 80 tisíc korún a dnes má hodnotu dva a pol milióna korún. Keď nemá hotové peniaze, treba zvážiť pôžičku. Ved’ tak urobilo veľa podnikateľov! Podstata bola a je teda v tom, či družstvu dôveruješ a veríš v jeho budúcnosť. Ved’ sa ti v tej firme budú peniaze lepšie zhodnocovať. Máš

Vedúca úseku rastlinnej výroby Anna Poluchová a vedúci technických služieb a podpredseda družstva Ing. Marián Fodora

však oproti banke výhodu v tom, že ty kontroluješ tvorbu hospodárskeho výsledku svojim dielom na svojej pracovnej pozícii. A otvorene som mu povedal, že keď nebude hospodársky výsledok, nebude ani zhodnocovanie majetkových účastí,“ zaspomínal si opäť inžinier Urminský a pokračoval: „V polovici 90 – tých rokov sme sa zamýšľali nad tým, či finančné vzťahy zmenia myslenie ľudí. Dnes už môžem povedať, že tridsiatim percentám ľudí sa zmenilo, ale u 70 % ani nie. Ľuďom v družstve často hovorievam, že nie je možné nemecky žiť a socialisticky robiť. To neexistuje. Vzťah k robote a k družstvu sa však zmenil. Napríklad manažér stredného alebo nižšieho rangu sa zaujíma o veci. Prejavuje sa to napríklad aj pri rozhodovaní, či tú alebo inú operáciu povedzme v obilninách urobíme hneď, alebo počkáme a necháme na prírodu, nech sa s tým vyrovná. Ak sa však do nej pustíme hneď, môžeme získať o 8 tisíc korún (200 eur) z hektára viac. Vtedy ľudia často povedia - predseda, oplatiť sa nám to, keď zoberieme z hektára viac. Lepšie to zhodnotíme na trhu.“

Krátke peniaze – dlhé peniaze

Tak toto nie je žiadna šifra. Je to jednoduchá filozofia, ktorá sa v prašickom družstve už udomácnila. Vďaka nej sa neboja cudzích kupcov podielnických listov či majetkových podielov alebo majetkových účastí. Spočiatku však nebolo jednoduché primäť ľudí k tomu, aby sa dokázali sami rozhodovať. Predať, či

nechať v družstve... Termín „dlhé peniaze“ znamená, že člen družstva ponecháva v družstve svoju majetkovú účasť, ktorá sa každoročne zhodnocuje a „krátke peniaze“ zase – že predá a hneď získa peniaze. Ani sa nedá zrútať, koľko krát predseda vyslovil vetičku zhrnutú do medzitiutku. Ľuďom, ktorí sa ho pýtali, čo majú robiť, ak sa objaví nejaký ten kupec vravel a veru aj dnes občas vravieva: „Máš slušný dôchodok, deti na poriadku, bývanie zabezpečené, firma je stabilizovaná a z roka na rok sa stabilizuje... Logika vraví – nezabavovať sa majetkovej účasti. To sú tzv. „dlhé peniaze“. Ak máš slabý dôchodok, ešte aj deti od teba pýtajú peniaze, aby si im dačím prispel – zväz, či majetkovú účasť zhodnotíš predajom, alebo sa rozhodneš pre každoročné zhodnocovanie... Ľudia sa musia sami rozhodnúť,“ je presvedčený predseda družstva.

Beh na dlhé trate

„Za pochodu treba ľuďom veci vysvetľovať, viesť ich k tomu, aby pochopili mechanizmus upevňovania alebo oslabovania majetkových účastí,“ zamýšľa sa nad vzťahom ľudí k svojmu vlastníctvu Jozef Urminský a dodáva: „Je to proces... Beh na dlhé trate... Zákony určili pravidlá, ako transformovať, ale pokiaľ si ľudia nebudú vážiť svoje vlastníctvo, proces zďaleka nebude na konci.“

Členovia družstva dostali šancu posilniť si svoju majetkovú účasť. V personálnych vzťahoch sa udomácnila téza, že zodpovedať môže ten, kto vlastní a môže čosi stratiť. A dnes sa už medzi ľuďmi vie, kto bude novým členom vrcholového manažmentu. Silní podielníci, odborne zdatní. „To znamená, že transformácia nie je iba o DPL, to nie je iba o členských vkladoch, majetkových účasťach, ale je to celý komplex na seba nadväzujúcich vecí,“ konštatuje inžinier Urminský. „Chcem sa totiž každému aj o pár rokov, keď budem na dôchodku, otvorene pozrieť do očí. Je to o dôvere, transparentných vzťahoch a napokon aj o fortiele a zodpovednosti. Niektorí v začiatkoch transformácie poľnohospodárskych družstiev vlastne šikovných ľudí vyhodili. Držali sa iba jedného metra: Cudzí musia odísť a domáci môžu zostať. Taká tendencia bola v 90-tych rokoch prakticky v mnohých slovenských regiónoch. Zbavili sa šikovných traktoristov, dojičov, ba aj agronómov, zooteknikov či predsedov... Často nebrali ohľad na kvalifikáciu, výkonnosť, odbornosť či zodpovednosť. To u nás nemalo a nemá miesto. Aj toto všetko je súčasťou transformácie. Transformácie, ktorá je prakticky mimoriadne zložitým procesom.“

Dnes je prašické družstvo vyprofilované na báze transparentných vlastníckych vzťahov, kde výška vlastníckeho podielu rozhoduje aj o miere zodpovednosti.

Jasné vlastnícke vzťahy ovplyvňujú ekonomiku

Družstvo hospodári v katastroch 15-tich obcí. V rastlinnej výrobe dominujú hustosiaste obilniny, najmä potravinárska pšenica, kukurica na zrno, repka ozimná, potravinársky hrach a krmovina na ornej pôde či menej tonážne plodiny, ako napríklad potravinársky ovos. A hoci v predchádzajúcich rokoch ohrozovali krízové prvky chov dojníc, vlnajšok ukázal, že

sa oplatiť dlhodobu kalkulovať aj so živočíšnou výrobou. Najmä s chovom dojníc. Aj keď už rok 2012 ukázal, že mu nevelmi praje spoločenské prostredie, ktoré neustále vplyva na roztváranie sa nožníc medzi prvovýrobcom a obchodom. Pravda je stále taká, že viac berie obchod a spracovateľ, a farmári zostávajú v podstate len omrvinka. Napriek tomu bol vlnajšok ďalším stabilizujúcim rokom v chove hovädzieho dobytku. O niekoľko stotisíc litrov prekročili prašickí družstevníci dodávky mlieka a všetko mlieko dorobili v najvyššej kvalite. Stabilizovali sa prírastky aj zdravotný stav zvierat. Výrazne to ovplyvnila kvalita krmív.

A hoci vlni na jeseň zatvorili mliečny automat v Topolčanoch, pretože denný predaj mlieka klesol z 200 litrov na 65 litrov surového kravského mlieka, nestratil sa. Nezavrhlí myšlienku predaja surového kravského mlieka. „Mliekomat“ presunuli na farmu vo Velašovciach, kde dokázali dokonca znížiť cenu mlieka, pretože im takýto predaj na farme umožnil znížiť režijné náklady. Dobré sa rozhodli. Klientela zo spádových podhorských dedín „mliekomat“ privítala a denný predaj je okolo 180 litrov mlieka.

Podľa inžiniera Urminského vlnajší rok ukázal, že aj v rastlinnej výrobe sa oplatiť dlhodobá koncepčná robota. Poľnohospodárstvo je totiž beh na dlhé trate a nie krátkodobé odvetvie. Navyše, využívanie vedeckých poznatkov umožňuje dosahovať vysoké úrody, kvalitu a efektivnosť. Vlni potešila prašických družstevníkov najmä pšenica 7,1 tonami z hektára, ba aj potravinársky hrach vyše 4,4 tonami z hektára, čo im zabezpečilo miesto na najvyššej priečke pestovateľov hrachu na Slovensku. „Radosť nám urobil aj ovos,“ konštatuje vedúca úseku rastlinnej výroby Anna Poluchová a vedúci technických služieb podpredseda družstva Ing. Marián Fodora dodal: „Aj krmoviny na ornej pôde, ba aj silážna kukurica.“ Ich slová nielen potvrdila farmová zooteknička v Prašiciach Ing. Ľubica Mlyneková, ale agronóm aj pochválila: „Prírastky slovenského strakatého dobytku sú 1,085 kg/ks a deň a sú vskutku zrkadlom kvalitných objemových krmív. A zdravotný stav zvierat, ktorý sa odvíja od výživy a starostlivosti ľudí, ktorí majú naozaj záujem o zvieratá, sa zlepšuje.“ Zooteknik na farme vo Velašovciach Ing. Peter Galbavý, kde kraluje zase holštýnsky dobytok s niekoľkými slovenskými rekordérkami s najvyššou laktáciou okolo 17 a pol tisíc litrov mlieka, si neodpustil poznámku, že pre pohodu zvierat robia maximum. V horúčavých ochladzujúcich vzduch ventilátormi a orosujú ho. Tiež potvrdil, že starostlivosť o zvieratá je na prvom mieste. „Inak by nám veru nerobili radosť,“ dodal s úsmevom.

Kvalita sa lepšie predá

Dobré zhodnocovanie plodín umožňuje v prašickom družstve diverzifikovaný odbyt. Rozhodujúcu časť repky predávajú cez spoločnosť Poľnoslužby Rybany, kde sa vytvára priestor na to, aby jej sedem akcionárov dosiahlo maximálnu trhovú hodnotu repky. Pri hustosiatych obilninách postavili prašickí družstevníci odbytovú filozofiu tak, že značná

Pohoda zvierat od malička sa zrkadlí aj v budúcej kvalite mlieka

časť pšeníc putuje do slovenského potravinárskeho priemyslu a značná časť kvalitného a menej kvalitného obilia sa exportuje. Všetky plodiny, ktoré pestujú v katastroch 15-tich obcí majú presne určeného odberateľa. Držia sa stratégie, ktorú prijali ešte v roku 1994, keď rozdelili manažment na dve skupiny. Jedna zabezpečuje kvalitu výroby a druhá je zodpovedná za zhodnocovanie všetkých poľnohospodárskych, vychádzajúc pritom z maximálneho poznania trhu. No a podarilo sa im všetky produkty predáť v maximálne dosiahnuteľných cenách nielen na našom trhu, ale aj v zahraničí. Prašickí družstevníci sa tak presvedčili, že kvalitné poľnohospodárstvo ich oprávňuje žiadať od odberateľov aj primeranú cenu. „To sa dá však iba po detailnom zmapovaní možnosti trhu,“ tvrdí inžinier Urminský. Iba potom sa môže producent rozhodnúť, komu a za akých podmienok ich predá. Lebo dnes podľa Jozefa Urminského nie je problémom tovar predáť. Dôležité je však za čo, a či sa aj peniaze dostanú v primeranom čase do poľnohospodárskej firmy. Vsádzajú teda na spoľahlivosť a stabilitu obchodných vzťahov. Vyberať si obchodných partnerov im umožňujú aj vlastné skladovacie kapacity. V tomto roku investovali napríklad 50 tisíc eur z vlastných zdrojov do premeny bývalej česácky chmeľu na sklad obilia, čím zvýšili možnosti skladovania obilia v družstve na 25 tisíc ton. A tak predávajú obilie vtedy, keď je primeraná cena. Výroba krmných zmesí umožňuje zase nielen maximálne zhodnocovať merkantilné obilie, ale vytvárať aj pridanú hodnotu.

Surové kravské mlieko má v spádových obciach stále prívrecov

Zrkadlo transformačného zákona

Transformáciu poľnohospodárskych družstiev naštartoval zákon č. 42 /1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyrovnaní majetkových nárokov v družstvách, ľudovo poňatý ako „transformačný zákon“.

A hoci v mnohých družstvách prijali vtedy takúto legislatívnu úpravu s nevôľou, pustili sa do premien v súlade so zákonom. Nebolo to jednoduché. A nie všetci hneď pochopili, prečo by mali po štyroch desiatkach rokov existencie jednotlivých roľníckych družstiev vyratúvať majetkový podiel tým, ktorí ho na začiatku 50-tych rokov do družstva vložili. Diskusie sa pred prijatím, počas prijatia aj po prijatí zákona vo Federálnom zhromaždení, vtedy ešte spoločnej republiky Slovákov a Čechov, niesli zväčša v politickom tóne.

Búrlivé roky

Prvé roky transformácie boli búrlivé. Prevládali emócie. Potvrdzujú to tí, ktorí tým obdobím prešli. Mnohé oprávnené osoby osočovali družstvá a viacerí manažéri družstiev tvrdili, že nastalo obdobie rozbíjania a likvidácie družstiev. Niektoré družstvá sa rozdeľovali. Pri delení majetku sa často iskrilo tak, ako to už zvyčajne pri rozvodoch býva. V niektorých slovenských regiónoch šli proti sebe ľudia aj vidlami a lopatami.

Neskôr pribudla ďalšia právna norma, podľa ktorej boli družstvá povinné emitovať a vydať oprávneným osobám osobitné cenné papiere - družstevné podielnícke listy (DPL). Zrazu sa na Slovensku stal každý tretí Slovák držiteľom podielníckeho listu. Inak povedané - tretina Slovákov sa stala družstevným investorom. Nominálna hodnota podielníckych listov evokovala bohatstvo... Realita však bola iná... Klesala totiž výkonnosť družstiev. Z viacerých dôvodov. Tých manažérov družstiev, ktorí sa snažili vniesť do života družstiev kapitálové princípy kolegovia osočovali, ohovárali, smiali sa im za chrbtom... Také boli 90 - te roky 20. storočia.

Zavřřila sa transformácia?

Uplynuli dve desaťročia a počet poľnohospodárskych družstiev sa za toto obdobie zmenšil na polovicu. Niektoré družstvá transformáciu nezvládli a zanikli, iné zmenili svoju právnu formu... Údaje o počte poľnohospodárskych družstiev sa menili z roka na rok. Podľa posledného farmárskeho cenzu ich bolo v závere roka 2010 presne 584. Viac ako počet je však dnes zaujímavá odpoveď na otázku: Skončila sa transformácia poľnohospodárskych družstiev na Slovensku? A možno vôbec s čistým svedomím jednoznačne odpovedať na túto otázku? Názory sa rôznia. Jedni tvrdia, že je už dávno skončená. Iní oponujú a vysvetľujú, že

Daniel J. Kratky a predseda družstva z Turej Lúky Vladimír Volečko v rozhovore o dvadsiatich transformačných rokoch

reálne sa v praxi nenaplnili základné ciele transformácie. V uplynulom vydaní nášho časopisu sa napríklad predseda Poľnohospodárskeho družstva DEVIO Nové Sady Ing. Ivan Oravec vyjadril, že ten, kto dodržiaval zákony už transformáciu ukončil. Jeho kolega - predseda Poľnohospodárskeho družstva Važec Ing. Zoltán Strculľa konštatoval, že transformácia bude vtedy dokončená, keď budú vyjasnené všetky majetkové vzťahy, vrátane vlastníctva k pozemkom, najmä pod hospodárskymi budovami či dvormi. A to sa podľa neho ešte neudialo. Napokon predseda Roľníckeho družstva Turá Lúka Ing. Vladimír Volečko tvrdí: „Ak by sme šli na Slovensku od družstiev k družstvu zistili by sme, že všade riešili transformáciu podľa daných možností a schopností manažmentov, alebo aj vlastníkov družstiev, či tých čo družstvá ovládajú. Každý šiel svojou cestou podľa kapitálových možností, ale aj právneho vedomia. Podľa toho, kto sa dostal k akým informáciám a ako ich dokázal využiť. Či mal právnika, alebo nemal právnika... Hoci niektorí hovoria, že transformácia je zavřřená, som toho názoru, že celoplošne nie je. Dôkazom toho je aj aktivita niektorých finančných skupín, ktorí chcú investovať. Vyzerá to ako investovanie, ale de facto im ide ovládnuť družstiev.“

Ak by sme problém transformácie zúžili výlučne na ciele v § 1 zákona č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyrovnaní majetkových nárokov v družstvách v znení neskorších predpisov, tak by sa mohlo konštatovať, že proces transformácie bol zavřřený. Štátny tajomník ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Štefan Adam sa v tejto súvislosti domnieva, že by to bol veľmi zúžený

pohľad, pretože širším cieľom transformácie poľnohospodárskych družstiev bolo a je - vytvorenie života schopných podnikateľských subjektov s takými majetkovými, organizačnými a rozhodovacími pomermi, ktoré odrážajú jednak hodnotu vneseného majetku, ale aj prínos k jeho postupnému zveľaďovaniu. Z tohto hľadiska považuje proces transformácie za otvorený. Napokon, tisíce oprávnených osôb na Slovensku, ktoré dostali majetkové podiely alebo DPL sa sťažujú, že nikto sa s nimi feroovo nevyrovnal a že družstvá nenaplnili ciele transformácie.

Konferencia pre vás

Historici aj ekonómovia určite po čase vyhodnotia transformačné obdobie poľnohospodárskych družstiev. Poobracajú zo všetkých strán všetky jeho aspekty. Pozitíva aj negatíva. Dnes, po uplynutí dvoch desaťročí je hodnotenie tohto obdobia ešte stále akýmsi horúcim zemiakom. Je to však čas, ktorý tak akosi veľí nachvíľu sa zastaviť. Zamyslieť sa nad tým, odkiaľ a kam sa družstvá dostali za dvadsať rokov. Ako premenili na realitu transformačný zákon. V akom štádiu je transformačný proces na Slovensku a kde sa nachádza v porovnaní s Českou republikou? Veď proces naštartovala rovnaká legislatíva. Prijatá v spoločnom federálnom štáte. Odpovede prinesie celoslovenská konferencia pod názvom: **20 rokov slovenskej a českej transformácie poľnohospodárstva, očakávania, realita a budúcnosť na Slovensku a v Čechách**. Na 20. novembra ju pripravuje náš časopis FARMAGAZÍN a týždenník Roľnícke noviny.

Farmagazín a Rolnícké noviny Vás pozývajú na konferenciu

20 rokov slovenskej a českej transformácie poľnohospodárstva

Očakávania, realita a budúcnosť na Slovensku a v Čechách

Kde boli družstvá na Slovensku a v Čechách na začiatku,
a kde sú dnes? Prečo je to tak?
Ako transformácia prebiehala na Slovensku a v Čechách?
Môžete sa tešiť na panelovú diskusiu s významnými
slovenskými a českými hosťami.

Ing. Štefan Adam

štátny tajomník
Ministerstva
pôdohospodárstva
a rozvoja vidieka SR

Ing. Miroslav Jirovský

v rokoch 1998 - 2011
bol predsedom Svazu
zemědělských družstev
a společností (dnes
Zemědělský svaz ČR)
a teraz je poradcom
predsedu zväzu

Daniel J. Kratky

odborník
na družstevné právo

Ing. Zoltán Strcuľa

predseda
Poľnohospodárskeho
družstva Važec

Ing. Jiří Zelenka

predseda predstavenstva
ZD Krásná Hora
nad Vltavou a.s.,
je členom
celorepublikového
predstavenstva Agrárnej
komory ČR

20. november 2012 | Hotel Holiday Inn | Bratislava

Viac informácií a registráciu nájdete na www.farmagazin.sk

Organizátori:

FARMAGAZÍN
rolnícké noviny

Generálny partner:

L A W F A R M

Partner:

Mediálna podpora:

rtv:
ROZHLAS A TELEVÍZIA
SLOVENSKA

Budeme v jednej triede na lodi?

Slovenskí poľnohospodári často hovoria, že kým sa neodstráni rozdielny prístup k podpore farmárov v starých a nových členských krajinách EÚ, nemožno hovoriť o rovnakom podnikateľskom prostredí. V tejto súvislosti uvádzajú najmä rozdielne podpory na pôdu. V prípade živočíšnej výroby sú však rozdiely ešte markantnejšie. Aj preto konvergencia, alebo ak chcete – zblížovanie, je jednou z najťažších tém rokovania o reforme spoločnej agrárnej politiky EÚ po roku 2013. Podľa štátnej tajomníčky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Magdalény Lacko – Bartošovej silnejú v únii obavy, či sa všetky otázky podarí uzavrieť včas tak, aby reformné pravidlá začali v plnom

rozsahu platiť od roku 2014. Otvorených je stále príliš veľa otázok, o ktorých majú členské krajiny rozdielne predstavy. Medzi novými členskými štátmi panuje zhoda v tom, že po zmene platieb na plochu na platobné nároky musí pre ne zostať možnosť podpory citlivých sektorov, najmä živočíšnej výroby.

Iba pre ilustráciu uvádzame, ako v niektorých krajinách bývalej európskej pätnástky podporujú krajiny národnými dotáciami živočíšnu výrobu.

Francúzsko

- Producenti mlieka dostávajú na dojniciu 50 eur/kus
- Produkcia mlieka: 0,04 eur /l

Nemecko

- Príspevok na dojniciu - 48 eur/kus
- Príspevok na kontrolu úžitkovosti: dojnice 95 eur/kus, býk 340 eur/rok
- Príspevok na nákup plemeného býka je 2500 eur/kus
- Príspevok na mäsové plemená na kravu je 75 eur/kus
- Príspevok na kontrolu úžitkovosti – plemený býk: 340eur/kus

Švédsko

- Podpora chovateľov dojníc - 280 eur/kus
- príspevok na čistotu chovateľského prostredia dojníc: 50 eur na VDJ
- Podpora chovateľov mäsového dobytku - 450 eur/kus

Veľká Británia

- Podpora dobytku bez rozdielu či ide o mliečny alebo bez trhovej produkcie mlieka - 320 eur/VDJ

Belgicko

- Vyrovnávací príplatok na výrobu kravského mlieka sa rozdeľuje podľa oblastí - od 0,0125 eur/kg- 0,0031eur/kg
- Vyrovnávací príplatok pre chovateľov dojníc na každé odchované 3- mesačné teľa je 260eur
- Podpora chovateľov kráv bez trhovej produkcie mlieka: 250 eur/kus/rok
- Podpora na narodené teľa vo veku 100 dní: jalovička: 500 eur/kus, býk 300eur/kus
- Podpora chovateľov kráv bez trhovej produkcie mlieka – plemenník zapísaný v plemennej knihe 1400 eur/kus/rok

Kompenzácia spotrebnej dane z nafty

Farmári by mohli o preplatenie časti spotrebnej dane z nafty žiadať už budúci rok. Podľa zákona o podpore poľnohospodárskej prvovýroby, ktorý je od konca septembra v medzi-rezortnom pripomienkovom konaní by si farmári mohli prvýkrát žiadať o vrátenie časti spotrebnej dane z nafty.

O dotáciu na naftu budú môcť žiadať len podniky, ktoré nemajú ekonomické problémy. Dotovať sa bude len palivo nakúpené na Slovensku. Peniaze má farmárom vyplácať Pôdohospodárska platobná agentúra. Na liter nafty by im mal štát preplatiť niečo vyše 15 centov. Na hektár pôdy budú môcť žiadať maximálne o preplatenie 25,45 litra nafty alebo o 54,3 litra nafty na kus dobytku. Vláda na to vyčlenila 10 miliónov eur.

Medový podvod

U našich západných susedov sa rozmohol v lete medový škandál. Potravinoví inšpektori objavili na trhu medy, ktoré včely vôbec nevideli. Na etikete síce majú označenie „med“, ale obsahujú zväčša sirupy vyrobené zo pšenice alebo z kukurice. Objem medu vydávaného za pravý med, je v pohároch falšovaním niekoľko

násobne vyšší. Ide prakticky o hmotu, ktorá síce neuškodí, ale chýbajú v nej látky prospešné zdraviu.

Kedysi riedili falšovatelia med najčastejšie cukrovým roztokom z repného cukru. Teraz med pančujú lacným kukuričným, trstinovým alebo obilným sirupom a zafarbujú ho karamelom.

Odkiaľ sú prví poľnohospodári?

Vo vedeckých kruhoch jestvujú dve hlavné teórie o zrode prvých farmárov na zemeguli. Prvá hlása, že „know-how“, potrebné k pestovaniu plodín a chovu hospodárskych zvierat, sa prenášalo fyzicky, spolu s migrujúcimi poľnohospodárskymi etnikami. Druhá zasa, že prevládá prenos kultúrny, teda iba znalosti z poľnohospodárskych na nepoľnohospodárske etniká.

Je veľmi pravdepodobné, že globálne šírenie poľnohospodárstva sa nedá vysvetliť ani jednou z týchto teórií osve, iba ich kombináciou. Archeológovia však chcú vedieť, ktorá z nich platila v tej-ktorej oblasti sveta. To je aj prí-

pad terajšieho výskumu na švédskom území. Nová genetická analýza obyvateľov Švédska v mladšej kamennej dobe podporila názor, že produkcia potravín sa tam nerozšírila kultúrnym prenosom medzi populáciami, ale s príchodom poľnohospodárov z juhu. Oznámil to deväťčlenný švédsko-dánsky tím Andersa Götherströma a Mattiasa Jakobssona z Uppsala Universitet. Vedci porovnali stovky tzv. genetických markérov čiže etnický a regionálne špecifických krátkych úsekov DNA a zistili, že genetický profil zástupcu prvých švédskych poľnohospodárov sa zhodoval s ľuďmi, ktorí dnes obývajú východné Stredomorie, napríklad Cyprus. Výrazne to podporuje prvú zo spomenutých hlavných teórií – že do väčšiny Európy priniesli poľnohospodársku revolúciu ľudia, ktorí tam migrovali z juhu kontinentu.

Ukazuje sa, že starosti s družstevnými podielnickými listami majú aj manažéri družstiev aj ich vlastníci, respektive dediči pôvodných vlastníkov DPL. Z otázok, ktoré ste nám poslali do redakcie sme teraz vybrali tri. Odpovedajú na ne právnicki Bronislava Kubišová a Lukáš Hraňo.

JUDr. Bronislava Kubišová
konateľ LawFarm s.r.o.

O odkúpenie DPL prejavili záujem iné subjekty, ako naše družstvo, ktoré DPL vydalo. Nemá predkupné právo družstvo, teda nemusí majiteľ družstevný podielnický list ponúknuť najskôr družstvu?

Občiansky zákonník rozdeľuje predkupné právo na zákonné predkupné právo a zmluvné predkupné právo. V predmetnom vzťahu vlastníka DPL a družstva, ktoré DPL emitovalo, však zákonné predkupné právo neexistuje, nakoľko zákon ho nepredpokladá a teda môžeme hovoriť jedine o zmluvnom predkupnom práve, ktoré možno uzavrieť na základe osobitnej dohody medzi družstvom a podielnikom.

Predkupné právo môže byť dojednané ako záväzkový právny vzťah, keď vzniká povinnosť z predkupného práva len tomu, kto sa zaviazal ponúknuť vec ako prvému, t.j. kupujúcemu pričom smrťou kupujúceho táto povinnosť zaniká. Z uvedeného vyplýva, že predkupné právo vzniká na základe obojstranného právneho úkonu, keď jedna strana je povinná plniť oprávnenému podľa uzavretej zmluvy o predkupnom práve. V prípade, že povinná strana, ktorá sa zaviazala k predkupnému právu poruší svoj záväzok, má oprávnená strana právo obrátiť sa na súd.

K úplnému zodpovedaniu čitateľovej otázky je potrebné doplniť, že ak nebola uzavretá osobitná dohoda medzi družstvom a podielnikom, má podielnik právo prediť svoje DPL komukoľvek a nie je povinný ponúknuť DPL na predaj družstvu ako prvému.

Noví majitelia DPL sa domáhajú stať sa členmi nášho družstva. Musíme im to umožniť? Súvisí naše rozhodnutie s tým, či predchádzajúci majiteľ DPL bol alebo nebol členom družstva?

V zmysle ustanovenia § 17d ods. 1 písm. d) zák. č. 42/1992 o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách, podielnik má právo byť prijatý za člena družstva, ktorého podielnický list vlastní a to za podmienok predmetným zákonom ďalej definovaných.

V zásade, každý podielnik môže požiadať družstvo, ktoré jeho podielnické listy emitovalo, o prijatie za člena. Družstvo na druhej strane, nemôže jeho žiadosť o členstvo bez závažných dôvodov odmietnuť, ak žiadosť záujemcu o členstvo v družstve bola podaná v lehote 30 dní od splatnosti podielnických listov. Preložené do zrozumiteľnej reči – podielnik má právo požiadať o vznik členstva v družstve, ale družstvo nemá povinnosť, jeho žiadosť/prihlášku akceptovať. Samozrejme uvedené predpokladá, že stanovky družstva k daným otázkam poskytujú podrobný a adekvátny výklad. Práve v stanovách musia byť všetky okolnosti týkajúce sa vzniku členstva v danom družstve upravené.

Rozhodnutie družstva o prijatí či neprijatí záujemcu o členstvo v družstve nemá priamu súvislosť so skutočnosťou, či podielnické listy v rukách žiadateľa o členstvo boli v minulosti nadobudnuté od člena alebo nečlena družstva.

Majiteľ DPL bol členom družstva, ale neurčil dediča závetom. DPL sa zahrnuli do dedičstva. Aké majú dedičia možnosti?

V družstve zaniká členstvo aj smrťou člena. Jeho dedič tzn. dedič členských práv a povinností, môže družstvo požiadať o vznik členstva. V stanovách družstva môže byť upravené, kedy družstvo nemôže odmietnuť členstvo dediča, prípadne kedy sa k nadobudnutiu členstva dedičom nevyžaduje súhlas družstva. Pokiaľ sa dedič členom v družstve nestane, má nárok na vyrovnací podiel člena, ktorého členstvo smrťou zaniklo.

Čo sa týka dedenia podielnických listov, tie sa dedia rovnako ako iné cenné papiere – v osvedčení/rozhodnutí o dedičstve je nevyhnutne potrebné uviesť, ktorý dedič sa stáva vlastníkom predmetných podielnických listov. Dedič následne s týmto osvedčením/rozhodnutím o dedičstve môže vykonať zmeny v osobe majiteľa cenných papierov u Centrálného depozitára cenných papierov SR, ak jeho podielnické listy sú zaknihované. V prípade, že podielnické listy, ktoré sú predmetom dedičstva, sú listinné, potom je potrebné, aby tieto boli dedičovi fyzicky odovzdané. Býva

JUDr. Lukáš Hraňo
právnik LawFarm s.r.o.

pravidlom, že dedič o zmene vlastníka podielnických listov informuje družstvo, ktoré ich emitovalo, aby družstvo vykonalo vo vlastnej databáze vlastníkov podielnických listov príslušnú zmenu osoby vlastníka.

Postup pri dedení podielnických listov je rovnaký, či bol poručený členom družstva alebo nie. Treba však podotknúť, že pokiaľ poručený členom bol, predmetom dedičstva budú nielen jeho podielnické listy, ale aj členské práva a povinnosti, o ktorých sme sa zmienili v prvom odseku.

Či závet v tomto prípade existuje alebo sa dedí zo zákona, pretože závet poručený nezanechal, je v prípade dedenia podielnických listov bez významu. Podstatné je, kto je ako dedič daných aktiv uvedený v osvedčení/rozhodnutí o dedičstve.

LawFarm je tu pre vás.
Vaše otázky čakáme na adrese:

redakcia@lawfarm.info

Stíplček Jána Škorňu
Slovensko - zem zasľúbená

A veru už niekoľko rokov pre zahraničných investorov. Vôbec na tom nič nemení zákon, ktorý zakazuje cudzincom nadobúdať pôdu. Dá sa jednoducho obísť tým, že si u nás založia firmu. V tejto súvislosti vyznelo veľmi trápne vyhlásenie bývalého ministra pred kamerami o tom, že nám Európska únia povolila tento zákon na ďalších sedem rokov.

Pre investorov zo západu je naša pôda zaujímavá cenou. To, čo zaplatí daný farmár ako ročný nájom za pôdu, zaplatí na Slovensku za jej kúpu. Pre investorov z východu sme zase zaujímaví tým, že za dobrú cenu kupujú pôdu a poľnohospodárske firmy v Európskej únii, kde sa navyše platí Eurom. Najprv kupovali družstvá v konkurzoch, dnes už dokážu investori peniazmi presvedčiť majiteľov pôdy či členských podielov aj v prosperujúcich podnikoch.

Len aby sme sa o pár rokov nezbudili a väčšina slovenského poľnohospodárstva, pôdy, lesov a lúk bude patriť zahraničným investorom rovnako, ako celý slovenský priemysel.

V záhrade s profesorom Ivanom Hričovským

Je tu čas, keď už aj neskoré odrody jablák ako napríklad Golden Delicious, Jonathan u hrušiek Dicolor a Liucasova končia v pivnici uskladnené na zimu. V polovici októbra je už čas aj na oberanie dule. Ovocie treba oberať aj so stopkou a akékoľvek poškodenie znamená, že ho treba spracovať ihneď. Teplota v pivnici by mala byť 2°C až 4°C a na jar môže stúpnuť na 6°C. Vzdušná vlhkosť je ideálna 80 až 90%. Pozor v jednej miestnosti nesmie byť ovocie spolu so zemiakmi či zeleninou. Jablká by totiž voňali a chutili ako zemiaky.

V októbri sa začína aj obdobie jesennej výsadby ovocných stromov. Platí ale výstraha najmä pre začínajúcich ovocinárov. Vyberte si odrodu, ktorá sa hodí do vášho regiónu. Napríklad jablká odrody Golden Delicious sa určite nehodia na sever Slovenska. Broskyne zase radšej vysaďte na jar. Podobne v regiónoch so silnými holomrazmi

počkajte do jari aj s výsadbou marhulí, orechov a mandlí. Odrodené výhony malín, černíc a ich krížencov je dobré vyrezať pri zemi. Jahody vám lepšie zarodia, ak ich teraz okopete a prihrniete k nim pôdu, prípadne ich prikryjete netkanou textíliou. A ešte jeden recept starých otcov. Zo starých stromov oškrabte olupujúcu sa kôru a natrite ich vápenatým mliekom.

Farmárska osobnosť P.h.V.s. Jozef Golian P.d.

Jozef Golian je celoživotný propagátor pracovného využívania volov a nielen rečami ale hlavne činmi. Od skončenia školy až po odchod do dôchodku robil horára. Vytrvalo však choval voly a používal ich na ťažbu dreva v lese. Voly sú v jeho očiach unikátne zvieratá, ktoré pracujú a zároveň na nich rastú peniaze v podobe prírastkov mäsa. V rodine má aj pokračovateľov, s volmi robí aj jeho syn a dokonca aj vnúčka. Syn sa stal niekoľkonásobným víťazom unikátnych pretekov volských záprahov v neďalekej dedine Sihla.

Čudné tituly, ktoré si píše gazda Golian pred a za meno svedčia o tom, že je celoživotný srandista. V Hriňovej, kde žije, nikdy neprebehla kolektivizácia. Doteraz tu funguje len spolok samostatných hospodárov, ktorého bol predsedom. Často ho volali na školenia a porady s predsedom družstiev, ktorí boli všetci minimálne s inžinierskymi titulmi. On žiaden nemal a tak si pred meno začal písať P.h.V.s.. Nikto nechcel

vyzerať hlúpo a tak sa nespýtal, čo to znamená. Titul mu odvtedy začali písať automaticky. Vysvetlenie titulu P.h.V.s. ako „Pán horár Vrchslatinský“ prezrádza, že gazda vtipkár žije v osade Vrchslatina blízko Hriňovej. V tom istom duchu si nedávno za meno začal písať titul P.d. čo znamená „Predčasný dôchodca“.

V jednej z komerčných televíznych show, ktorá nesie v názve aj slovo farmár, môžete v tomto období vidieť voly Jozefa Goliana. Keď sa ho producent pýtal, či ich poskytne, súhlasil a odôvodnil to takto: „Nieкто v tej relácii musí mať rozum“.

Rozum v hrsti Oplóťte si svoju kukuricu

Kukuricu dokážu diviaky vybrať okamžite po jej vysiatí, dokonca mnohokrát po sebe. Ak sa gazdovi podarí úspešne zasiať, ďalšie útoky začínajú po dosiahnutí mliečnej zrelosti kukurice a trvajú až do pozbierania úrody. Dívá zver likviduje aj plodiny, ktoré boli predtým v bezpečí. Dokáže spásať repku či mladú slnečnicu, a tá už potom úrodu neprinesie. Vďaka nájazdom zveri končia mnohé parcely v ekonomickej strate.

Veľmi ťažké je domôcť sa náhrady škody v poľovníckom združení, či v štátnej správe. Kto to skúsil vie, že sa k peniazom nedostane, zato získa mnoho nových nepriateľov. Rada však existuje. Osvedčeným riešením je oplótenie elektrickým ohradníkom. Na začiatku si síce treba priplatiť, ale účinnosť oplôtkov odhadujú ich dnešní majitelia na 95 až 99%. Ak vezmete rozum do hrsti

a porovnáte si škody s nákladmi určite sa dobre rozhodnete. Ak vezmete rozum do hrsti druhý krát, dohodnete sa s poľovníckym združením na tom, že vy zaplatíte materiál a poľovníci postavia oplôtky a budú sa oň počas roka starať. Napríklad tak, že budú spod ohradníka odstraňovať trávu.

www.lgseeds.sk

Osivá, ktoré vám prinášajú zisk

Limagrain Central Europe S.E., organizačná zložka Slovakia, M. Rázusa 29, 984 01 Lučenec, tel.: 047 - 451 21 60, fax: 047 - 433 34 80

■ Ing. Eva Bednárová - 0907 850 952 ■ Attila Demeter - 0907 850 018 ■ Ing. Juraj Drgoňa - 0907 850 956 ■ Ing. Loránt Kása - 0917 681 979
■ Ing. Jarmila Adamek - 0918 796 257 ■ Ing. Pavel Beneš - 0905 886 704 ■ Ing. Ľubomír Palovčík - 0907 850 069

INZERCIA 2012/5/LG

Farmagazín a Rolnícké noviny Vás pozývajú na konferenciu

20 rokov slovenskej a českej transformácie poľnohospodárstva

Očakávania, realita a budúcnosť na Slovensku a v Čechách

Kde boli družstvá na Slovensku a v Čechách na začiatku,
a kde sú dnes? Prečo je to tak?
Ako transformácia prebiehala na Slovensku a v Čechách?
Môžete sa tešiť na panelovú diskusiu s významnými
slovenskými a českými hosťami.

Ing. Štefan Adam
štátny tajomník
Ministerstva
pôdohospodárstva
a rozvoja vidieka SR

Ing. Miroslav Jirovský
v rokoch 1998 - 2011
bol predsedom Svazu
zemědělských družstev
a společností (dnes
Zemědělský svaz ČR)
a teraz je poradcom
predsedu zväzu

Daniel J. Kratky
odborník
na družstevné právo

Ing. Zoltán Strcuľa
predseda
Poľnohospodárskeho
družstva Važec

Ing. Jiří Zelenka
predseda predstavenstva
ZD Krásná Hora
nad Vltavou a.s.,
je členom
celorepublikového
predstavenstva Agrárnej
komory ČR

20. november 2012 | Hotel Holiday Inn | Bratislava

Viac informácií a registráciu nájdete na www.farmagazin.sk

Organizátori:

FARMAGAZÍN
rolnícké noviny

Generálny partner:

L A W F A R M

Partner:

Mediálna podpora:

rtv:
ROZHLAS A TELEVÍZIA
SLOVENSKA